

Sociala arbetskooperativ

inte starta eget - men starta vårt

Att vara behövd

Allas rätt till arbete måste betyda att alla har rätt till arbete - och inte bara en del. Ändå är det många som står utanför arbetsmarknaden idag och bland dessa är det många som har ett psykiskt funktionshinder.

RSMH anser att de sociala arbetskooperativen kan vara en av flera möjligheter för personer med någon arbetsnedsättning, att skapa ett meningsfullt arbete och skaffa mer makt över sin arbetssituation och vardag.

Varje kooperativ har en unik historia, där alla har genomgått en process från idé till existerande kooperativ.

Många människor med psykiska funktionshinder både kan och vill ha ett arbete. Däremot kanske alla inte orkar med ett heltidsarbete eller behöver arbeta under lugnare former. Det finns brist på arbetsplatser som är anpassade efter människors behov. Alla arbetstagare har behov av en arbetsmiljö som tar hänsyn till individens olika förutsättningar och här kan de sociala arbetskooperativen vara en förebild.

Inom de sociala arbetskooperativen finns det möjlighet för deltagarna att skapa ett arbete utifrån sina egna förutsättningar och där de själva kan vara delaktiga och ta ansvar för sin arbetsrehabilitering.

Ett kooperativ är ett samägt och demokratiskt styrt företag. Gemensamt för verksamheterna är de kooperativa värderingarna som självhjälp, personligt ansvar, demokrati, jämlikhet, rättvisa och solidaritet.

Att samtala om

- " Kan vi starta ett socialt arbetskooperativ inom RSMH eller vara med och bidra till att ett kooperativ kommer igång?
- " Hur gör vi då?

Så här kan vi börja

Det finns många frågor att ta ställning till innan det är möjligt att starta ett socialt arbetskooperativ. Ett kooperativ är uppbyggt kring en gemensam idé eller ett behov. Den egna drivkraften och ansvaret skapar både arbetsglädje och självförtroende. Det är i de flesta fall olika lokala aktörer som tar initiativ till att starta ett socialt arbetskooperativ.

Ibland är det RSMH som ser ett behov och tar initiativ för att öka medlemmarnas chanser till arbete. Ibland är det kommunen som ser en möjlighet att utveckla arbetskooperativ eller sysselsättningsverksamhet för psykiskt funktionshindrade.

Sociala arbetskooperativ har inte som syfte att ge vinst. Syftet kan istället vara att skapa meningsfulla och riktiga arbeten och har därför oftast ett visst samhälleligt stöd.

Att samtala om

- " Har vi en idé om vad vi vill göra?
- " Finns det en marknad? Vilka vänder vi oss till – och vem kan vara våra kunder?

Vem skall vara med och starta kooperativet?

I ett kooperativ är det medlemmarna som äger och styr verksamheten. Vi måste vara minst tre fysiska eller juridiska personer för att bilda ett kooperativ. För att starta ett kooperativ är det också nödvändigt att skaffa sig kunskaper.

Att samtala om

- " Finns det plats och möjlighet att börja med ett kooperativ inom ramen för RSMH för att utveckla verksamheten i föreningen?
- " Vilka är vi som ska vara med nu i inledningskedet?
- " Skall kooperativet ha medlemmar från RSMH eller ska det vara öppet för andra?
- " Hur många behöver vi vara eller behöver vi ytterligare kompetens?
- " Vill vi göra samma sak och har vi det intresse och kompetens som behövs?

Från verksamhetsidé till affärsidé

För att starta ett kooperativ måste vi ha en hållbar idé. Ett kooperativ måste drivas affärsmässigt även om de ekonomiska målen inte alltid är viktigast.

Verksamheten måste bygga på en affärsidé, en marknadsanalys och förslag på lämplig marknadsföring. Det är tillfredsställande om kvalitetsmedvetande står i centrum. Hög kvalitet tillfredsställer inte bara medlemmarna utan också kunderna. Det är viktigt att vara nöjd med den produkt man lämnar ifrån sig så att deltagarnas självtillit ökar.

Många kooperativ gör en samhällsnytta genom att dels stärka medlemmarna och dels tillhandahålla varor och tjänster som ingen annan förmått erbjuda.

Titta på behoven i närmiljön som inte tidigare tillgodosetts, till exempel en kiosk, ett café, hantverk, tjänster, stöd i äldreården, information med mera. Det här kan vara ett lättare sätt att förverkliga sin affärsidé tillsammans med andra.

Att samtala om

- " Vilka vill vi skall köpa våra tjänster eller produkter?
- " Vilka behov har de tilltänkta kunderna?
- " Finns det en tillräcklig marknad för vår idé?
- " Vilka kan bli konkurrenter och har vi större möjligheter att lyckas bättre än dem?
- " Vilka utvecklingsmöjligheter finns det på kort och lång sikt?

Vem skall vara med och starta kooperativet?

Att vara medlem i ett kooperativ innebär att man tillsammans med de andra medlemmarna äger ett företag. Kooperativet är en egen juridisk person ofta i form av en ekonomisk förening, eller som en ideell förening.

Medlemmarna kan tillsammans studera förutsättningarna, efter vilka resurser och kunskaper som finns inom gruppen. Kooperativ är öppna, frivilliga och demokratiska sammanslutningar.

Att samtala om

- " Hur ska vi ta in nya medlemmar och vad händer om någon vill gå ur?
- " Har vi en bra mötesteknik för beslutsfattande?
- " Fördelar vi uppgifter på ett sådant sätt att alla blir delaktiga?
- " Hur gör vi en avvägning mellan demokrati, delaktighet, effektivitet och engagemang?

Ekonomi

Många startar i föreningens regi, med Eu-medel, med länsarbetsnämnder eller försäkringskassan som medfinansiärer. Efter projekttiden är det vanligtvis kommunen som finansierar en del, till exempel lokalhyra eller handledare.

Oftast är det kommunen som går in med stöd i form av handledare som stöttar verksamheten. De stödformer som finns och kan täcka medlemmarnas arbetsinsats är oftast fortsatt sjukersättning, rehabiliteringsersättning från försäkringskassan eller ett lönebidrag genom arbetsförmedlingen. Några kooperativ säljer rehabiliteringstjänster till försäkringskassan. Det finns olika former av samhällsstöd för start av näringsverksamhet som ligger under arbetsmarknadsverkets program.

Att samtala om

- " Vilka utgifter är förknippade med den planerade verksamheten?
- " Vilka inkomster kan vi räkna med att få?
- " Vad kommer vi att behöva för lokaler, inventarier och utrustning?
- " Finns det andra investeringskostnader?
- " Hur kan kooperativet finansiera de kostnader som inte täcks av försäljning av varor och tjänster?

Planering av praktiska göromål

Nu kan vi börja arbeta på allvar. Det är bra att lära av andras erfarenheter. Åk gärna på studiebesök och se hur andra kooperativ fungerar. Det är realistiskt att planera för en långsam start.

När en grupp tillsammans definierar behov och önskemål blir det nödvändigt att förankra idén i föreningen, hos kommunen mm. Finns det en eller flera eldsjälur i gruppen som orkar hålla ihop det hela om ni stöter på motgångar. Vi behöver planera och göra en kort checklista på vad som ska göras från och med nu tills verksamheten startar.

Att samtala om

- " Är vi tillsammans beredda att satsa tid och kraft på vår idé?
- " Vem/vilka ska vara ansvarig för detta?
- " Vilka kontakter behöver vi ta och vem skall göra detta?
- " Vilka fler praktiska frågor ska lösas?
- " Behöver vi mer rådgivning, utbildning och stöd?
- " Hur ser tidsplanen ut för genomförande från idé till start?
- " Ska vi göra det som en studiecirkel?
- " Skall vi börja i enkel form inom RSMH eller starta ett kooperativ direkt?
- " Hur skall våra stadgar se ut – behöver vi göra nya?
- " Vilka skall bli medlemmar/delägare i kooperativet?
- " Vilka är viktiga att ha med som samarbetspartners?
- " Finns det andra intressenter eller samarbetspartners?
- " Är det någon som kan bli missgynnad?
- " Vilket namn skall kooperativet ha?

Information och studiematerial

För att få mer hjälp, kan ni kontakta ert närmaste lokala kooperativa utvecklingscentrum, www.companion.se.

De har väldigt mycket material kring sociala kooperativ De har idéer för att utveckla kooperativ tillsammans.

Materialet är framtaget av Riksförbundet för Social och Mental Hälsa. Vid förfrågningar kontakta Majvor Hansson, tfn: 08-772 33 62.